

בימ"ש לעניינים מינהליים ת"א
תמ 134/08
בלצר נ. עיריית תל-אביב

בבית משפט המחוזי בתל-אביב יפו
בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים

ת.פתיחה: 09/11/08 סדר דין: רגיל

בימ"ש לעניינים מינהליים ת"א
תמ 134/08 (בשא 32957/08)
בלצר נ. עיריית תל-אביב
(בתיק בלצר נ. עיריית תל-אביב)
ת.פתיחה: 09/11/08 סדר דין: רגיל

איל בלצר, רו"ח
ת.ז. 058407974

המבקש:
(התובע)

ע"י ב"כ עוה"ד איתי כהן ו/או רונית פלג ו/או
אורי דויטש ו/או עדי מוסקוביץ ו/או דוד
שמענוב ו/או תמי הרשנברגר ו/או ליאור הנדין
ו/או ורד כהן
דרך מנחם בגין 52 תל אביב 67137
טל. 03-6372500 פקס. 03-6372520

- נ ג ד -

1. **עיריית תל-אביב יפו**
הלשכה המשפטית, אבן גבירול 69, תל-אביב

המשיבה:
(הנתבעת)

בקשה לאישור תובענה כייצוגית

[לפי סעיף 11 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו – 2006]

- בית-המשפט הנכבד מתבקש בזאת כדלהלן:
- א. לאשר את הגשת תובענת המבקש כנגד המשיבה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק התובענות הייצוגיות, התשס"ו - 2006 [להלן: "**חוק התובענות**"];
העתק מכתב התביעה מצורף לבקשה זו ומסומן במילים "כתב התביעה".
 - ב. לקבוע כי הקבוצה בשמה מוגשת התביעה הייצוגית על ידי המבקש [להלן – "**הקבוצה המיוצגת**"] או "**הקבוצה**"], תכלול את כל מי ששילם למשיבה בשנתיים שקדמו ליום הגשת התובענה, או בחלק מהן, ארנונה כללית.
 - ג. לקבוע כי עילות התובענה הן כדלהלן:
 1. עילות תביעה מדיני עשיית עושר ולא במשפט;
 2. גביית ארנונה בניגוד לחוק;
 3. עילות מתחום הפרת חובת תום הלב הכללית;
 4. עילות מתחום המשפטי המנהלי;
 5. עילות תביעה נזיקיות על-פי פקודת הנזיקין [נוסח חדש];

ד. לקבוע כי התובענה הייצוגית מעוררת שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה כולה, היינו: עוולות ומעשים שלא כדין שביצעה המשיבה כלפי חברי הקבוצה בשנתיים שקדמו ליום הגשת התובענה;

ה. לקבוע כי הסעדים המבוקשים הם סעד הצהרתי וסעד כספי, כמפורט להלן:

ה1. הצהרתי

לקבוע כי המשיבה [להלן גם: "העירייה"] אינה רשאית לעדכן את תעריפי הארנונה לשנת 2009 בשיעור של 4.57% כפי שפרסם מנהל המינהל לשלטון מקומי, אלא בשיעור החוקי של 2.62% בלבד, כמפורט בבקשה זו ובכתב התביעה;

ה2. כספי

לחייב את העירייה להשיב לכל חברי הקבוצה את הסכומים שנגבו מהם ביתר בשנתיים שקדמו ליום הגשת התובענה, כארנונה כללית, בעקבות העלאה שגויה של תעריפי הארנונה בשנת 2007 שהשתרשה גם לשנת 2008 ואשר התבססה בין היתר על עליית השכר הציבורי במשק ולא על עליית מדד השכר הציבורי כפי שהורה החוק;

- ו. להורות כי ההחלטה בבקשה זו ונוסחה יפורסמו בהתאם לקבוע בחוק התובענות;
- ז. לקבוע את שכר טרחתם של עורכי הדין והתובעים הייצוגיים בערכאה זו;
- ח. ליתן הוראות נוספות בדבר הדיון בתובענה כפי שימצא בית המשפט הנכבד לנכון;
- ט. לחייב את המשיבה בהוצאות הדיון בבקשה זו, לרבות שכר טרחת עורכי-דין.
- י. להתיר למבקשים ולחברי הקבוצה לפצל את סעדיהם, אם יינתן סעד הצהרתי בלבד.

ואלה נימוקי הבקשה:

כל הנטען בבקשה זו נטען במצטבר ו/או לחילופין, הכל לפי הדבק הדברים והקשרם.

המספרים בצידי פסק הדין מציינים את מספרם כאסמכתא מצורפת.

ההדגשות אינן במקור, אלא אם צוין אחרת במפורש.

א. הצדדים

1. המבקש הינו מחזיק בדירה ברח' רביבים 20 בתל אביב, ומחויב ומשלם בכל השנים הרלבנטיות להליך זה תשלומי ארנונה כללית הנדרשים ממנו על-ידי המשיבה מכוח חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשני"ג – 1992 (להלן: "חוק ההסדרים") ומכוח צו הארנונה של המשיבה.
2. המשיבה היא רשות מקומית שכוונה כדין בהתאם לפקודת העיריות [נוסח חדש] [להלן – "פקודת העיריות"].

ב. התביעה

3. עניינה של התובענה בחישוב שגוי של עדכון תעריפי הארנונה, בעיריית תל אביב, שנעשה החל משנת 2007.
4. חוק ההסדרים קובע בסעיף 9 (ב) כי מידי שנה יש להעלות את תעריפי ארנונה בשיעור העדכון כפי שמפורט בחוק וכדלהלן:

"(ב) סכום הארנונה הכללית בשל מטר רבוע שתטיל מועצה על כל אחד מסוגי הנכסים, בכל שנת כספים, יהיה הסכום שהגיע כדין בשל מטר רבוע של אותו נכס בשנת הכספים הקודמת, בלא הנחה כלשהי אם ניתנה, בתוספת שיעור העדכון, ובלבד שהסכום שיוטל כאמור לא יפחת מהסכום המזערי ולא יעלה על הסכום המרבי שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף קטן (א)"

שעור העדכון הוגדר בסעיף 7 לחוק כך:

"שיעור העדכון" – עדכון בשיעור של שמונים אחוזים מהסכום המתקבל מחיבור של מחצית שיעור עדכון המדד ומחצית שיעור עדכון מדד השכר הציבורי;

שעור עדכון מדד השכר הציבורי הוגדר שם כך:

"שיעור עדכון מדד השכר הציבורי" – שיעור השינוי במדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים הקודמת לעומת מדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים שלפניה.

כמו כן המחוקק מפנה בהגדרות שם למדד השכר הציבורי:

"מדד השכר הציבורי" – מדד השכר החודשי הממוצע למשרת שכיר, לפי ענפים כלכליים ראשיים נבחרים, לענין עובדים ישראלים, בענף סך כל השירותים הציבוריים, כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בירחון הסטטיסטי לישראל;

(להלן: "מדד השכר הציבורי")

לצורך חישוב מדד המחירים לצרכן קבע המחוקק כי המדובר במדד המחירים לצרכן:

"מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

כמו כן נקבעו התאריכים עליהם מסתמך העדכון:

“שיעור עדכון המדד” – שיעור השינוי במדד שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים הקודמת לעומת המדד שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים שלפניה;

• העתק החוק מצ"ב כנספח א'.

5. אם ניישם את הוראת המחוקק על מנת להגיע לשיעור השינוי של תעריף הארנונה לשנת 2009 נגיע לתוצאה דלהלן:

הנתונים כפי שפורסמו בירחון הסטטיסטי לישראל:

מדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2007 – 106.1 (שהוא המדד בגן חודש יולי 2007).

מדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2008 – 107.2 (שהוא המדד בגן חודש יולי 2008).

• העתק העמודים הרלוונטיים מתוך הירחון הסטטיסטי לישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מצ"ב כנספחים ב' ו- ב' בהתאמה.

מדד המחירים לצרכן שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2007 לפי בסיס 1987 – 457.8

מדד המחירים לצרכן שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2008 לפי בסיס 1987 – 483.08

החישוב של עדכון שיעור עליית תעריפי הארנונה לשנת 2009 על פי הוראת חוק ההסדרים הינו אם כן:

שמונים אחוזים מהסכום המתקבל מחיבור של מחצית שיעור עדכון המדד ומחצית שיעור עדכון מדד השכר הציבורי

$$0.8 * \{ [(483.08/457.8) - 1] + [(107.2/106.1) - 1] \} \times 0.5 = 2.62\%$$

6. למרות האמור לעיל, בחוזר שהוציא מנהל המינהל לשלטון מקומי מיום 26.10.08 לגזרי הרשויות המקומיות נאמר כי על הרשויות להעלות את הארנונה בשנת 2009 בשיעור של 4.57% ולא בשיעור של 2.62% כפי שהיה צריך להיות אילו היו מיישמים כדין את הוראות החוק.

• העתק המכתב מצ"ב כנספח ג'.

7. ההבדל בשיעור אחוז העלאת הארנונה בין החישוב שהבאנו בסעיף 5 לעיל לבין החישוב שנעשה במכתב שהובא כנספח ג' לעיל, נובע מכך, שלמרות שהוראות החוק מפנות מפורשות לשיעור השינוי במדד השכר הציבורי ערך עורך החוזר את החישוב לפי אחוז השינוי בשכר ולא לפי השינוי במדד כפי שהורה המחוקק וכפי שיוסבר להלן.

8. בירחון הסטטיסטי לישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ואשר העמודים הרלוונטיים ממנו צורפו כנספח ב', מפורסמות שתי טבלאות זו למעלה מזו. בטבלה העליונה מופיע השכר במחירים שוטפים – שי"ח ובטבלה התחתונה מפורסמים המדדים במחירים קבועים – מדדים.

9. השינוי בשיעור השכר הציבורי שונה מהשינוי במדד השכר הציבורי בכך שמדד השכר הציבורי המפורסם מתייחס לשינוי השכר הריאלי (בהתעלם מהשפעות אינפלציוניות), ולעומת זאת כאשר מודדים את השינוי בשכר (ולא במדד השכר) אנו כוללים בעלייה זו גם את שיעור עליית מדד המחירים לצרכן.

לשם הבהירות יוסבר כדלהלן, השכר הציבורי לחודש יולי 2007 עמד על 7,674 שי"ח ומדד השכר הציבורי עמד על 106.1, השכר הציבורי לחודש יולי 2008 עמד על 8,127 שי"ח ומדד השכר הציבורי עמד על 107.2.

שיעור העליה בשכר הוא:

$$(8,127/7,674)-1=5.9\%$$

שיעור העליה במדד הוא:

$$(107.2/106.1)-1=1.03\%$$

ההפרש בין שיעור עליית המדד הציבורי לשיעור עליית השכר הציבורי נובע מכך שמדד השכר הציבורי משקף את העליה הריאלית ומנטרל את ההשפעה האינפלציונית וזה הרכיב בנוסחה אליו הפנה המחוקק.

10. כפי שראינו לעיל המחוקק מפנה מפורשות ובאופן שאיננו משתמע לשתי פנים לשיעור השינוי במדד השכר הציבורי כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה:

“מדד השכר הציבורי” – מדד השכר החודשי ... , כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בירחון הסטטיסטי לישראל;

“שיעור עדכון מדד השכר הציבורי” – שיעור השינוי במדד השכר הציבורי ...

לפיכך שימוש בשכר הציבורי עצמו ולא במדד השכר הציבורי אינו תואם את לשון החוק ואינו חוקי.

11. בשנת 2007 העלתה העירייה את שיעור הארנונה ב- 2.73% בעוד שעל פי החוק ובהתאם לחישוב שהראנו לעיל שיעור העדכון היה צריך לעמוד על 1.81%.

$$0.8\% \{ [(451.48/445.82)-1] + (108/104.6)-1 \} \times 0.5 = 1.81\%$$

• העתק העמודים הרלוונטיים לנתונים הנ"ל מתוך הירחון של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מצ"ב כנספח ד'.

12. בשנת 2008 שיעור העדכון היה בשיעור של – 0.0%.

13. העולה מהאמור שבשנים 2007 ו- 2008 גבתה העירייה מכלל העסקים ובתי המגורים ובכללם מהמבקש ארנונה ביתר בשיעור של 0.92% בכל אחת מהשנים, שלא כדין, ולפיכך עליה להשיב כספים אלו לחברי הקבוצה.

- העתק מחשבונות הארנונה של המבקש מצ"ב כנספח ה'.
- העתקים מצווי הארנונה לשנים 2006 - 2007 מצ"ב כנספח ו'.

סכום ההשבה

14. להלן הערכת סכום התביעה על דרך האומדנא:
בהתאם לתמצית נתוני הדוחות הכספיים של העירייה לשנת 2006 הגביה השנתית מארנונה עמדה על כ- 2.5 מיליארד ש"ח, מכאן שכאחוז של גביה ביתר בגין השנים 2007 ו- 2008 הסתכמה בכ- 50,000,000 ש"ח.

פרשנות חקיקת מיסים בכלל וחקיקת ארנונה בפרט

15. כפי שראינו לעיל לשון החוק הינה ברורה וחד משמעית ומפנה לשינוי במדד השכר הציבורי כפי שמפורסם ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בעת מתן פרשנות ללשון החוק, קיים מתחם אפשרויות לשוניות אשר מתוכו נבחרת האפשרות המשפטית המתאימה. הכלל הוא שהפרשן אינו רשאי ליתן ללשון החוק משמעות שאינה מתיישבת עם לשון החוק:

"ללשון החקיקה תפקיד כפול בתהליך הפרשני. בראש ובראשונה, הלשון קובעת את מתחם האפשרויות הלשוניות, אשר מתוכו נבחרת המשמעות המשפטית. בנוסף לכך, הלשון היא מקור- גם אם לא בלעדית- אשר באמצעותו הפרשן למד על תכלית החקיקה. המשמעות הלשוניות השונות מעלות אפשרויות שונות באשר לתכלית החקיקה. לשון החקיקה מעידה על התכלית הסובייקטיבית שעמדה לנגד עיני המחוקק. במישור הלשוני, אין הלשון היא תנאי בלעדיו אין לתהליך הפרשני. אין הפרשן רשאי לתת ללשון החוק משמעות שהיא אינה יכולה לשאת. במישור התכליתי, הלשון היא אך אחד מבין מגוון האמצעים לקביעת תכלית החקיקה... הפרשן אינו רשאי להגשים תכלית שלהגשמתה אין אחיזה ולו מינימלית בלשון החקיקה..." (ראה א. ברק פרשנות במשפט, כרך שבי-פרשנות החקיקה בעמ' 279-277).

לענין זה נקבע בע"פ 3027/90 חברת מודיעים בינוי ופיתוח בע"מ נ' מזדינת ישראל, פ"ד מה(4) 364 בעמ' 395:

"כל פירוש חוק צריך למצוא עיגון, ולו מינימלי, בלשון החוק. אין ליתן לחוק משמעות שלשונו אינה יכולה לשאת. מתן משמעות כזאת אינה פרשנות אלא פיתוח המשפט או השלמת חסר בלשון החוק."

16. באופן דומה כתב השופט א' ויתקון, (דיני מסים, מהדורה רביעית, עמ' 41) כי מן המפורסמות הוא שדיני מסים יש לפרש פירוש דווקני. כלומר מקום שדברי החוק אינם מגלים כוונה ברורה לחיוב הנישום, אין למלא את החסר בדרך היקש או גזרה שווה או על ידי השערות לגבי "כוונת המחוקק" הנסתרת.

17. לאחרונה חזר בית המשפט העליון בע"א 10977/03 דור אנרגיה נ' בני ברק כי בדיני ארנונה היות ומדובר בדיני מיסים ובצורך להגן על זכות הקנין שהינה זכות חוקתית אם יש ספק לגבי הפרשנות הרי שספק זה פועל לטובת הנישום ואין לחייב מספק בארנונה ובלשונו:

"מכל מקום, אף אם נאמר כי כפות המאזניים מעוינות בפרשנות ההגדרה, עדיין תיטז הכף לפרשנות המערערת. בדיני המיסים, כאשר תכליתו של דבר החקיקה אינה ברורה, יש לפרשה באופן דווקני, המקל עם הנישום:

"במקרה זה עליו (על הפרשן – א"ר) לעשות שימוש בחזקה נוספת... זו החזקה הקובעת, כי אין להטיל מס אלא על-פי תכלית ברורה. אין להטיל מס על פי חזקה תכלית שהיא בספק. מקורה של חזקה זו בזכויות האדם. חקיקת מס פוגעת פגועת ברכושו של האדם ובזכויותיו על פי המשפט הכללי. חזקה היא, כי חוק אינו מבקש לפגוע בזכויות-יסוד של האדם, אלא אם-כן התכלית הפוגעת ברורה ומוצקה" (ברק, פרשנות דיני המיסים, בעמ' 437. כן ראו עניין חצור, בעמ' 76-77; ע"א 524/89 דיגיטל אקוויפמנט בע"מ נ' מ"י, פ"ד מה(4) 573, 577 (השופט לויץ); ע"א 662/85 מנהל מס קניה נ' כנפי מתכת בע"מ, פ"ד מג(2) 3, 10 (השופט לויץ))."

כמו כן ראה האמור בע"א 10643/02 תבס ואח' נ' עירייה הרצליה גם לענין פרשנות לצורך חיוב בארנונה:

במידה שמוצה הניתוח הלשוני והתכליתי של החוק, והשופט טרם הגיע לתשובה באשר לשאלה המונחת בפניו, עליו לפרש את החוק בהתאם לעקרונות הכלליים של השיטה. כאשר מדובר בחקיקת מס אחד העקרונות הרלוונטיים הוא שמירה על קניין הפרט והגנה עליו מפני התערבות שלטונית (עניין חצור, לעיל, בעמ' 76). לפיכך, במידה שלא נמצאה תשובה, כאמור, במסגרת הפרשנות התכליתית, יש לפרש את הוראת המס לטובת הנישום (ברק, לעיל, בעמ' א-11).

18. בענייננו אין כלל צורך להיכנס לשאלות פרשניות משום שלשון החוק ברורה מאין כמוה וחד משמעית. יתרה מזו, המשק בישראל עומד בפני מיתון ועליית תעריפי הארנונה בשיעור חד של 4.57% עלולה לפגוע רבות במשק ובציבור, וזעקות הציבור כבר נשמעות לאור פרסום העדכון החד המתוכנן.

ג. העילות המשפטיות

19. בחלק זה יפורטו עילות התביעה כנגד העירייה המבוססים על דברי חקיקה שונים. עילות התביעה נובעות כולן מהעובדה שהעירייה גבתה מהמבקש ארנונה שהיא בחלקה מס בלתי חוקי.

ג1. עילות תביעה מדיני עשיית עושר ולא במשפט

20. כמתואר בבקשה זו על נספחיה, העירייה קיבלה שלא על פי זכות שבדין כסף מהמבקש ומהקבוצה.

21. העירייה חייבת להשיב למבקש ולקבוצה את כל הכספים אשר שולמו ביתר מכוח סעיף 1(א) לחוק עשיית עושר ולא במשפט התשל"ט-1979 [להלן – "חוק עשיית עושר"].

22. לעניין זה יודגש, כי העירייה אינה פטורה מהשבה לפי סעיף 2 לחוק האמור, שכן למבקש ולקבוצה נגרם חסרון כס וההשבה היא צודקת, ועוד יותר מכך מוסרית ומתחייבת כשמדובר ברשות ציבורית האמורה להקפיד על ניהול תקין ומקצועי של ענייניה ולא לגבות כספים מהציבור שלא כדין.

23. רשות מקומית ממונה גם על חינוך הציבור ולא רק על איסוף אשפתו. השבת כספים שנגבו ביתר היא עניין מתנד. יש בכך משום הגברת אמון הציבור, הרשויות השלטון. אזרח היודע כי כספו יושב לו אם נגבה ביתר, ישלם בקלות רבה יותר את המס הנדרש ממנו על מנת לקיים פעילות סדירה ותקינה של מוסדות הציבור. למעשה, אמונה זו היא שהביאה לכך שמאות אלפי אזרחים שילמו את חיובי היתר מבלי לשאול שאלות ולחקור דבר חוקיות התעריפים הנדרשים מהם.

24. אמר על כך כב' השופט קלינג שעה שאישר תובענה ייצוגית בענין ת.א. 1690/01 משה רוני נ' מועצת עיריית בת-ים [4] כשהוא מצטט מדבריו של פרופ' פרידמן :

"רשות שלטונית יכולה לתכנן הטלת מס וגביית מס באופן שחלוקת הנטל תהיה צודקת ולא תחתך על פי גורם מקרי, שלפיו אלה ששילמו מס, שאיננו מגיע, יפלו קורבן לצורכי הכלל."

וממשיך בית המשפט מדבריו של פרופ' ד' פרידמן בספרו "דיני עשיית עושר ולא במשפט" [מהדורה שניה בעמ' 877], אשר ראוי להביאם כלשונם :

"קשה לקבל את הגישה הכוללנית שלפיה צריכה הזכות להשבה להישלל מחמת ש"אין האזרח יכול לשבת בחיבוק ידיים..." השאלה המכרעת היא אם טעה האזרח ושילם מתוך שהאמין שהדין מחייב אותו להיענות לדרישת התשלום. אם כן הדבר, אין סיבה לשלול זכותו להשבה בטענה שהיה עליו לפנות לבית המשפט, וכי מדוע יעשה זאת שעה שהוא מאמין (בטעות) שהדרישה בדין יסודה?

גם העובדה, כשלעצמה, שהטעות נוגעת למספר רב של בני אדם, איננה צריכה לשמש מכשול להשבה. מדובר בגביית כספים שלא כדין, שנעשתה על ידי רשות ציבורית, המצווה להקפיד על רמת התנהגות גבוהה ועל כך שגביית המס תעשה בצורה הוגנת ונאותה... הדעת נותנת כי אזרח המקבל דרישת תשלום מן השלטון, רשאי להניח כי הדרישה מבוססת על אדני החוק.

שליטת זכות ההשבה במקרה תשלום מס שאיננו מגיע, משמעותה שמוטל על האזרח לבדוק כל דרישת תשלום המופנית אליו מצד השלטון. בדיקה כזו עשויה לחייב קבלת יעוץ משפטי ובמקרים רבים תהיה כרוכה בהוצאות. ספק אם ניתן להצדיק מדיניות משפטית הקובעת עקרון כזה. נראה שגם מנקודת ראותן של הרשויות יש לחתור למצב שבו יחוש האזרח שהשלטון נוהג עימו ביושר, כך שהאזרח ידע שהוא חופשי להיענות לדרישת תשלום של השלטון, ביודעו שאם יתברר כי נפלה טעות יוחזר לו כספו."

25. תמיכה בגישה המכירה בזכות להשבה מצא פרופ' פרידמן [שם, עמ' 880] בהחלטתו של הנשיא שמגר בבר"ע 2824/91 עיריית חיפה נ' לה נסיונל, תקדין-על 91(3) 2563, שבה נאמר:

"...על עמדת המערערת גם מכבידה העובדה שאין מחלוקת בקשר לכך שאכן שולם למעשה סכום של ארנונה כללית העולה על מה שהמשיבה היתה חייבת לשלם כדין.

בנסיבות כאלה ראוי היה שהרשות הציבורית תחזיר את מה ששולם

ביתר גם ללא התדיינות." [ההדגשות הוספו]

26. דין הוא שבית המשפט הנכבד יורה אפוא על השבת הסכומים שנגבו ללא זכות שבדין.

2.2. עילות תביעה מדיני חובת תום הלב הכללית

27. על שליחי הציבור, כל שכן על רשות מקומית ציבורית, מוטלת חובה לפעול בתום לב ובדרך מקובלת כלפי הציבור. חובה זה חלה "כעיקרון על" מכוח סעיף 61(ב) לחוק החוזים (חלק כללי), התש"ג – 1973 אשר מרחיב את היקפה לעבר פעולות משפטיות וחייבים שאינם בבחינת חוזה.

28. מסכת העובדות שפורטה בבקשה זו מובילה למסקנה שהעירייה פעלה שלא כדין והעשירה את קופתה על חשבון המבקש והקבוצה.

ג3. עילות נוספות מתחום המשפט המנהלי

29. במעשיה ובמחדליה של המשיבה פעלה היא בחוסר ו/או בחריגה מסמכות, בחוסר סבירות קיצוני ומשיקולים זרים.
30. המעשים המתוארים לעיל מהווים פגיעה בלתי מדתית בקניין התובע, בניגוד לעקרונות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

ג4. עילות תביעה על פי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] [להלן: "פקודת הנזיקין"]

31. מעשיה של המשיבה מהווים עוולות כלפי המבקש מסוג הפרת חובה חקוקה, תרמית, גזל ורשלנות:

ג5(1). הפר חובה חקוקה

32. העירייה הפרה חובה חקוקה בכך שהטילה מס ללא מקור סמכות חוקי, בניגוד לסעיף 1 לחוק יסוד: משק המדינה, ובניגוד להוראה מפורשת של "חוק ההסדרים" בדבר שיעור עדכון תעריפי הארנונה.
33. עולות הפר חובה חקוקה נמנית על עוולות המסגרת, אשר המאפיין העיקרי הייחודי להן שהמחוקק הותיר בידי בית המשפט את עיקר המלאכה לצקת תוכן לתוך המסגרות הכלליות הנודעות לעולה זו.

"יסוד החיוב בעוולה זו הוא ב'פירוש כוונת המחוקק' בחיקוק פלוני, חוץ לפקודה, ונראה בעליל כי רב לו ידו של ביהמ"ש ביצירות חבויות". [ד"נ 6/66 שחאדה נ' חילו, כ (4) 617]

- [נראה גם: י. אנגלרד, א. ברק מ. חשין דיני הנזיקין – תורת הנזיקין הכללית, ג. טדסקי עורך, מהדורה שניה, תשל"ז, י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית 104].
34. התנהגותה של העירייה מקיימת את כל יסודותיה של עולות הפר חובה חקוקה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין, ובכלל זה את חמשת היסודות המרכיבים עולות הפר חובה חקוקה: קיומה של חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק; החיקוק נועד לטובתו של הנזוק; המזיק הפר את החובה המוטלת עליו; ההפרה גרמה לניזוק נזק; הנזק אשר נגרם הוא מסוג הנזק אליו נתכוון החיקוק.
- [ראה ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד לו (1) 113 וכן ע"א 2222/98 אגודת בית החולים מקאסד ירושלים נ' כאיד מוחמד מרוואני, תקדין עליון 2000 (2) 709].

(א) קיומה של חובה מכוח חיקוק - כפי שפורט לעיל בהרחבה, סמכותן של הרשויות המקומיות בהטלת מס כפופה לחקיקת ההקפאה וחוק יסוד משק המדינה ולחוק ההסדרים. העירייה הפרה את הוראת חוק ההסדרים בהעלותה את שיעור הארנונה בניגוד להוראות המפורשות של חוק וכן הפרה את הוראות חוק יסוד משק המדינה, שעה שהיא מטילה וגובה מס ללא כל בסיס חוקי.

(ב) החיקוק נועד לטובת המבקש והקבוצה - הגבלת כוחה של העירייה להטיל ולגבות מס נועדה לפקח ולהגביל את סמכותה של העירייה לקבוע את שיעורי הארנונה שהיא רשאית לגבות ממחזיקי נכסים בתחומה, על מנת שזו לא תגדיל את שיעורי המס, מעבר לשיעור הקבוע בחוק בדרך כלל. החיקוק נועד, בין היתר, לטובתם של המבקש והקבוצה המיוצגת כולה.

גם אם תאמר שהחיקוק נועד להגן על האינטרס של כל אזרחי המדינה בכך שנועד לשמור על יציבות שיעורי המס, הרי שגם אז הוא נועד לטובת המבקש והקבוצה המיוצגת:

"נמצא, כי חוק עשוי להגן על האינטרסים של הפרט, גם אם הוא בא

להגן בדרך זו על האינטרסים של כל אחד מהפרטים במדינה". [ע"א

145/80 ועקנין שלמה נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד ל"ז, בעמ'

.142]

(ג) העירייה הפרה את החובה המוטלת עליה - העירייה הפרה את חובתה להטיל ולגבות מס רק בשיעורים החוקיים. על העירייה מוטלת חובה מוגברת לוודא ולבדוק שהכספים אותם היא גובה מבוססים על אדני חוק ומינהל תקין.

(ד) ההפרה גרמה למבקש ולקבוצה נזק - ההפרה גרמה למבקש ולחברי הקבוצה נזק ממון, הסכום שנגבה מהם ביתר.

(ה) הנזק אשר נגרם הוא מסוג הנזק אליו נתכוון החיקוק - התנאי החמישי בא לקבוע זיקה בין מטרת החיקוק לבין הנזק שנגרם למבקש ולקבוצה. הגבלת הרשויות המקומיות בהטלת מס מכוונת לעניין אחד – פיקוח והגבלת שיעורי המס באופן שהנישום ישלם מס בשיעור התוקי בלבד, כך שתיוותר בידי הכנסה פנויה בשיעור שמעצבי המדיניות הכלכלית רצו להשיג.

ג5(2). תרמית

35. המשיבה הציגה למבקש ולחברי הקבוצה מצג כוזב כאילו התעריף הנכון הוא התעריף שנדרש ונגבה מהם בפועל. הטלת מס על המבקש וחברי הקבוצה נעשתה בידעיה או שהיה עליה לדעת שהמצג האמור הוא אינו נכון ועל מנת להגדיל את בסיס המס שהעירייה גובה מהקבוצה. לכל הפחות, העירייה פעלה באין אמונה באמיתות המצג, כשלא היה אכפת לה אם המצג נכון או כוזב ובכוונה שחברי הקבוצה והמבקש יוטעו על ידי המצג וישלמו לעירייה כספים שאינם מגיעים לה בדין, כפי שאכן קרה.

36. המצג שהציגה העירייה היה מכוון, מטבעו של דבר ובמהלך הדברים הרגיל, להטעות את המבקש והקבוצה ואף הטעה אותם בפועל, כאשר המבקש והקבוצה שילמו לעירייה כספים שאינם מגיעים לה בדין.

ג5(3). רשלנות

37. על אף שהמבקש סבור כי מדובר במעשים מכוונים, ייטען לחלן, למען הזהירות בלבד כי מדובר לכל הפחות, במעשים רשלניים.

38. העירייה, לכל הפחות, נהגה ברשלנות ו/או הציגה מצג שווא רשלני, כאשר גוף ציבורי במעמדה לא היה עושה באותן נסיבות. העירייה פעלה בחוסר מיומנות, ללא מידת הזהירות הנדרשת בהפקת חיוביה וקביעת תעריפיה ובכך עוולה כלפי המבקש והקבוצה ברשלנות.

39. העירייה, כרשות שלטונית מחויבת למידת זהירות מוגברת בהטילה תשלומי חובה על תושביה. טעות קטנה, ולו גם הקטנה ביותר, גורמת לחיוב יתר במיליוני שקלים שלא כדין. העירייה חבה חובת זהירות למבקש וחברי הקבוצה. העירייה הפרה את חובת הזהירות הכללית והקונקרטית כלפי המבקש והקבוצה.

חיוב העירייה בהשבה - האינטרס הציבורי

40. לאור המסכת המקיפה שהוצגה דלעיל (לרבות העילות המשפטיות הרבות של התובענה) ולאור חובת תום הלב המוגברת שחבה בה רשות שלטונית, יוסבר כי במקרה דנן קיים אינטרס ציבורי ראשון במעלה להשבת הכספים שנגבו ביתר על-ידי העירייה.

להלן תובאנה קביעות הפסיקה בנוגע לרציונלים העומדים מאחורי חיוב העירייה בהשבה.

41. בעמ"נ 227/04 פרץ בוני הנגב - אחים פרץ בע"מ ואח' נ' עיריית בית שמש קבע בית המשפט, כי הציבור בכלל והמערערות בפרט רשאים היו לצפות כי הרשות תנהג כדין, ומשלא נהגה כך, הרי מוטל עליה להשיב את שקיבלה. ככל שהרשות תדע שיוטל עליה להשיב כספים שגבתה מהאזרח שלא כדין, כך תגבר מצידה המודעות לזהירות ולאחריות הנדרשת בגביית תשלומי חובה מהאזרחים.

42. בע"א 5242/04 (מחוזי-ים) עיריית בית-שמש ואח' נ' ד' רוטשטיין חברה לבניין ונכסים בע"מ (פורסם באתר נבו) קבע בית המשפט כי בבחינת השאלה האם חיוב הרשות בהשבה יהיה בלתי-צודק, יש לבחון תחילה את תום-ליבה של הרשות בביצוע הגבייה, כאשר כל אימת שהמדובר בהטלת תשלום חובה במקרה גבולי, עליה לנקוט במשנה זהירות ואחריות. כאשר תשלום החובה הבלתי חוקי נגבה מתוך אמונה כנה של הרשות בתקינות התנהלותה ובתום לב, יש ליתן משקל גם להתנהגות המשלם.

בנסיבות דנא יש לייחס לשיקולים שיכולים להעמיד לרשות הציבורית הגנה טובה מפני תביעת השבה בגין גביית תשלומים בחוסר סמכות - גורם הזמן ויציבות הקופה הציבורית, האינטרס הציבורי שבשימת קץ לסכסוכים ונטל הבדיקה, שיקולי צדק חברתי - משקל נמוך לאור משקלה של הפגיעה בזכות הקניין של האזרח ולשונו הברורה של החוק.

ד. התאמתה של התובענה למסגרת הייצוגית

43. בית המשפט הנכבד מתבקש לאשר תובענה זו כתובענה ייצוגית לפי סעיף 3 לחוק התובענות.

1. תובענה לפי חוק התובענות

44. בסעיף 3 (א) קובע חוק התובענות כי "לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה".

45. התוספת השניה קובעת בסעיף 11, כי אחת מהתביעות שניתן להגיש בגינן בקשה לאישור תובענה ייצוגית היא: "תביעה נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין, כמס, אגרה או תשלום חובה אחר".

46. העולה מהאמור כי המסגרת הדיונית הראויה לברור תביעה זו היא תובענה ייצוגית בהתאם לחוק התובענות.

ד'2' מן הכלל אל הפרט

47. בבחינת התובענה נשוא בקשה זו נראה, שאין כל מניעה לעשות שימוש בחוק התובענות כמסגרת דיונית לאשרה כתובענה ייצוגית.

48. מרכז הכובד של התובענה מצוי בתביעה כספית הנובעת בין היתר מעילות של עשיית עושר ומהעובדה שהרשות המקומית גבתה מס ביתר. המבקש טוען ומוכיח כי מעשיה של העירייה נעשו לכל הפחות מתוך אי בדיקה של הוראות החוק.

ד'3' גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית

49. למבקש אין די נתונים כדי לאמוד את גודלה המדויק של הקבוצה, אולם ברי שמדובר במאות אלפים של עסקים ומשקי בית. הדרך לקבוע את המספר המדויק עוברת דרך מאגרי המידע של העירייה. ללא ספק, היקפה וגודלה של קבוצה בסדר גודל שכזה מצדיק את הדרך של תובענה ייצוגית.

50. יתירה מכך, גודלה של הקבוצה לא מאפשר, מבחינה מעשית, לצרף את כל חברי הקבוצה המוצעת במסגרת תביעה רגילה, ויש בכך טעם נוסף המצדיק את הגשת התובענה בדרך של תובענה ייצוגית.

51. גודלה של הקבוצה מהווה עילה המצדיקה את אישורה של התובענה כייצוגית. התובענה הייצוגית נועדה לאפשר לאדם אחד או לקבוצת אנשים שניזקו של כל אחד מהם קטן יחסית, לתבוע בשם כל הנפגעים האנונימיים שסכום תביעתם הכולל גבוה ביותר נוכח ריבוי מספרם. בכך מגינה היא על אינטרס היחיד שנפגע ואיננו מגיש תביעה בשל הטרחה וההוצאות הכרוכות בכך.

בעניין דומה אמר על כך בית המשפט בת.א. 1782/01 צילה ומאוריס הרשקו נ' עיריית תל אביב יפו [5]:

"בענין שבפני נראה שכאשר מדובר בכמה מאות תובעים, גודל הקבוצה מצדיק את ההכרה בתובענה ייצוגית. היכולת לזהות את משלמי הארנונה בעזרת רישומי המשיבה, אינה גורעת גם היא מתחולתה של תקנה 29."

ד'4' שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה יוכרעו בתובענה

לטובת הקבוצה

52. השאלה השנויה במחלוקת בתובענה האם העירייה גבתה ארנונה בשיעור הנכון הינה שאלה מהותית המשותפת לכל חברי קבוצת התובעים וטענת המבקש בנוגע לשאלה זו נועדה לבסס את אי חוקיות פעולתה של העירייה.

53. למבקש וליתר חברי הקבוצה עילות תביעה משותפות. בבסיס התביעה עומדת שיטת פעולה זהה של העירייה כלפי כל הקבוצה. על פי שיטה זו הטילה וגבתה העירייה מכל חברי הקבוצה ארנונה ביתר.

54. למעשה, כל השאלות לדיון בתובענה זו מתנקזות לשאלה אחת הנוגעת באופן זהה לכלל חברי הקבוצה וכוללות את כל מרכיבי עילת התביעה.

55. בעניין ת.א. 785/98 (נצי') זילברשלאג עיטל נ' אל על נתיבי אויר לישראל בע"מ, דינים מחוזי, ל"ב (5), 15, עמד בית המשפט על מהותה של הדרישה האמורה, וקבע כי הפרות שמבוצעות באורח שיטתי ואחיד, הגם שלא נעשו במסמך אחד או בבת אחת, עומדות בגדרה של הדרישה לקיומה של עילה משותפת:

"אכן, הסכום המגיע לכל אחד מהתובעים הללו אינו זהה, הן בשל שוני במחיר הכרטיס והן בשל השוני בשערים הרלוונטיים אולם, כל התובעים הללו הם עדיין בגדר "מי שמעוניינים בתובענה", כפי שפורש לעיל. הסכום המגיע לכל אחד מהם שונה אך הוא ניתן להיקבע על ידי פעולת חישוב אריתמטית פשוטה ואין בו כדי להביא למסקנה כי הסעד המבוקש לגביהם אינו זהה"

56. בעניין זילברשלאג מסתמך בית המשפט המחוזי על פסק דינו של בית המשפט העליון בעניין שמש הנ"ל, שם נפסק [עמ' 327 לפסק הדין]:

"דרישה של זהות מוחלטת בכל השאלות הטעונות הכרעה, עובדתיות כמשפטיות, תסכל את תכלית התובענה הייצוגית ותהפוך את השימוש בה למשימה בלתי אפשרית. לפיכך יש לאמץ גישה לפיה די בכך שהשאלות העיקריות העומדות במוקד הדיון תהיינה משותפות לחברי הקבוצה, ואין נפקא מינא אם מתקיים שוני בשאלה משנית זו או אחרת".

57. המבקש סבור כי החוק אשר הגביר את השימוש במוסד התובענה הייצוגית הביא עימו גם בשורה חדשה לפיה מקום שהתכלית מחייבת את אישור התובענה כתובענה ייצוגית, לא ימנע עצמו בית המשפט מאישור זה רק בשל השוני בסכום הכספי הנתבע בשם הקבוצה.

58. בענייננו מתבקש גם סעד כספי וגם תרופה בדרך של השבה. כמו כן מתבקש גם סעד הצהרתי.

59. בשורה של פסקי דין נקבע, כי במקרה שנדרש סעד של השבה אין חובה שכל תובע יידרש להשיב סכום שווה. די בכך, שניתן סעד הצהרתי על חובת ההשבה ונקבע העיקרון על פיו יש לחשב את הסכום להשבה. כך גם כבוד סגן הנשיא מ. טלגם בת"א (ת"א) 16/97, המ' 188/97 דורית זימבר נ' עיריית תל-אביב-יפו, דינים מחוזי, לב (2), 507:

"יכול בית המשפט הדן בבקשת התובענה הייצוגית להעניק למבקשה סעד הצהרתי, ולאחר מכן כל המעוניין יכול להתחשבן בנפרד עם המשיבה כשהכרעה השיפוטית תעמוד לזכותו."

60. כך גם דעתו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב במקרה שמדובר בחישוב אריתמטי פשוט:

"אין צורך בהוכחת נזק ספציפי לכל אחד, אין גם קושי באיתור סכומי ההשבה. מידע כזה מצוי לבטח במאגרי המחשב של העירייה וביכולתה להפיק דו"ח פשוט מן המחשב". [ת.א. 2328/99 חגי טיומקין נ' עיריית תל אביב יפו] [6]

וראה גם ע"א 1977/97 ברזני נגד בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נה[4], 584, דברי כב' השופטת שטרסברג-כהן בפסקה 28:

"גם אם שיעור הנזק שונה מצרכן לצרכן, אין מקום לדחות את הבקשה לאישור התובענה הייצוגית למתן סעד כספי".

61. המבקש יטען כי יש אפשרות סבירה ביותר שהתובענה תוכרע לטובת המבקש.

התובענה כנגד המשיבה מתייחסת לשיעור העלאת החוקי כפי שקבע המחוקק בהוראות חוק ההסדרים באופן מפורש, ומשכך קיימת אפשרות סבירה שהתובענה תוכרע לטובת המבקש.

ד'5. התובענה הייצוגית היא הדרך העדיפה, המוצדקת וההוגנת להכרעה במחלוקת

62. די בכך שהמבקש יראה כי לחברי הקבוצה אין כדאיות כלכלית לתבוע את זכויותיהם בתובענה רגילה כנגד העירייה, או אז, התובענה הייצוגית היא הדרך המוצדקת והעדיפה ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין. בנסיבות שהביאו להגשת תובענה זו, התובענה הייצוגית היא הדרך ההוגנת ביותר, שכן העירייה פגעה בקניינו של המבקש בדרך של שיטת פעולה זהה ואחידה והדרך ההוגנת ביותר כלפיה היא פעולה קולקטיבית של כל חברי הקבוצה בדרך של תובענה ייצוגית. כפי שיפורט להלן, אין ספק שתביעה ייצוגית היא הדרך העדיפה, המוצדקת וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין.

63. כאמור, העירייה גבתה ביתר מהמבקש **תוספת של עשרות שקלים מידי חודש**. ניהול תובענה נפרדת על ידי כל תובע בנפרד יהיה כרוך בעלויות גבוהות עשרות מונים מהסכום הנתבע.

64. הפער ביחסי הכוחות בין הצדדים ואופי ההפרה הנטענת מהווים שיקול נוסף להכרה בתובענה כיייצוגית. קיים חשש ממשי מקושי בניהול תביעות נגד רשות מקומית: גופים התלויים בחסדה יהססו להגיש נגדה תביעות ואילו יחידים יתקשו לממן את ההליך היקר. חוסר האיזון בין השחקנים הפועלים בזירה הוא אחד השיקולים הנכבדים לאישור תובענה ייצוגית, שתכליתה אכיפת הדין ומניעת שרירות. אמר על כך בית המשפט בענין רע"א 3126/00 א.ש.ת נגד מדינת ישראל, פ"ד נו (3) 220:

"תכליתה של התובענה הייצוגית היא למנוע עשיית עושר ולא במשפט על ידי אותם גופים המתעשרים שלא כדין על חשבון היחידים, המצטרפים לציבור גדול. כמו כן, היא מהווה אמצעי לאכיפת החוק במישור האזרחי, מקום בו הסנקציה הפלילית-עונשית וסנקציות הרשויות המפקחות אינן מספיקות"

65. הפער ביחסי הכוחות: אדם מן היישוב שאינו בקי בבדיקת התשתית החוקית על פיה נקבעים תעריפי הארנונה, לעולם לא יוכל לגלות את העובדה שהוא מחויב ביתר בניגוד לחוק. לא יעלה על הדעת לדרוש מכל חבר בקבוצה לבחון את חיובי הארנונה אותם הוא נדרש לשלם.

אמר על כך בית המשפט בעניין ת.א. 1114/99 (י-ם) אליהו שוקרון ואח' נ' עיריית ירושלים [7] והדברים כאילו נאמרו ממש למקרה דנן:

"תושבים המקבלים חשבונות לתשלום עבור שירותים או מצרכים שונים מגופים ציבוריים, או גופים גדולים ונכבדים אחרים העוסקים במתן שירותים כאלו, אינם נוהגים בדרך כלל להרהר אחר מידותיו וחישוביו של אותו חשבון. מחד גיסא- חסרים להם בדרך כלל כלים, נתונים ועובדות הכרחיים כדי לבדוק את החישוב, מאידך גיסא- גודלו, "ציבוריותו", ו"מכובדתו" של הגוף מרגיעה בדרך כלל את מקבל החשבון, ולא עולה על דעתו-ובצדק- שיש הטעיה מכוונת בחשבון. סיטואציה זו של "נפיל ציבורי" או "נפיל כלכלי" מול "נפולת" מהבחינה העובדתית ומבחינת יכולת ההתמודדות במטריה מהסוג שמדובר בה, מטילה על "הנפיל" עול כבד מאוד לבחון את עצמו ולהיות משוכנע שהוא לא נפל לכלל טעות או פרשנות לקויה, או ליישומה של שיטת בדיקה לא מהימנה...

אחת הערובות לדרבון "הנפילים" למען הפנמת החובה המוטלת עליהם, למען פקיחת עיניים (בניגוד לעצימתן) ולטובת יצירת משקל שכנגד למחשבות בלתי רצויות אחרות שיכול ויתרוצצו במנגנונים שלהם, היא ידיעת מי שלא ימלא חובה זו שביום פקודה שלם ישלם והשב ישיב לבעליו את המגיע לו.

זהו גם ההגיון של מוסד התביעה הייצוגית, המרחף מעל ראשי תאגידיים גדולים, שאלמלא החשש ממנה הם לא היו מוטרדים מהסיכון שבצביעות קטנות וספורדיות להשבת סכומי כסף לא גדולים".

66. אופי ההפרה הנטענת - מדובר במקרה חמור שכן העירייה היתה צריכה לדעת מקריאת החוק שהיא גובה כספים ביתר.

67. מקום בו מספר חברי הקבוצה הוא גדול וסכום כל התביעות הוא קטן, הוא מקרה "טיפוסי" לניהול הליך בדרך של תובענה ייצוגית. כך תוגשם מטרתו של מכשיר זה ותוענק תרופה לציבור רחב של מאות אלפי משלמים, אשר כולם זכאים לסעד כנגד גביית יתר. כמו כן, ייחסך זמן שיפוטי ניכר בהתדיינות נפרדות ותימנע אפשרות של קבלת הכרעות סותרות בהליכים שונים.

ד'6. קיים ייסוד סביר להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את כל חברי הקבוצה

68. קיים ייסוד סביר שהמבקש, שהינו רו"ח בעל ניסיון רב, מייצג בדרך נאמנה והולמת את עניינם של חברי קבוצת התובעים שאישורה מבוקש בגדר בקשה זו.

69. רוי"ח בלצר הוא אדם הבקי בענייני חישובים של חיובים שונים.

70. באי כוחו של המבקש כשירים אף הם לייצג בדרך הולמת את עניין המבקש ואת עניינה של קבוצת התובעים בכלל. משרדם של הח"מ עוסק בתחום המיסוי המוניציפאלי ותשלומי חובה לרשויות מקומיות וזהו תחום מומחיותם ועיסוקם הבלעדי. המשרד הינו בעל ניסיון מוכח בתחום הליטיגציה ובין לקוחות המשרד נמנים החברות והגופים המובילים במשק. בנוסף לכך מחזיקים הח"מ ביפוי כח מהיועץ המשפטי לממשלה לטפל במיסוי עירוני ותשלומי חובה של נכסי המדינה מול הרשויות המקומיות.

71. למשרד הח"מ הישגים משפטיים בולטים ולרבות:

- חיוב עיריית תל אביב בהשבת אגרת פינוי אשפה שנגבתה שלא כדין לשירותי בריאות כללית בסך של עשרות מיליוני ש"ח (ת.א. 2518/00 שירותי בריאות כללית נ' עיריית תל אביב).
- הפחתת חיובי הארנונה של התעשייה האווירית ביהוד בשל חוסר סבירות.
- ביטול סיווג בצו הארנונה של עיריית עפולה וצפת בנוגע חברות ממשלתיות וקביעת הלכות חשובות בתחום הארנונה (ע"א 8588/00 עיריית עפולה נ' בזק; ע"א 4335/01 עיריית צפת נ' בזק).
- השבת כספים ששולמו ביתר וביטולם של תעריפים לא חוקיים לבנקים ורשתות שיווק בירושלים (ת.א. 2483/00 אייס קנה ובנה נ' עיריית ירושלים; ת.א. 2206/00 בנק טפחות נ' עיריית ירושלים; ת.א. 2517/00 בנק יתב נ' עיריית ירושלים).
- ביטול חיובן של קרנות פנסיה כתברות ביטוח.
- חיוב נכסים ריקים לפי הסיווג מבין השימושים המותרים על פי החוק.
- חיוב מחלקת הקריאטיב במשרדי פרסום בסיווג תעשייה ומלאכה.

72. באי כוח המבקש הח"מ, מתמחים בתחומים נשוא תובענה זו ובקיאים היטב במלאכתם. באי כוח המבקש הח"מ הם אף כלכלנים בהשכלתם והכשרתם.

ד'7. דרישת תום הלב

73. התובענה הוגשה בתום לב. אופי ההפרה הנטענת מצידה של המשיבה והשאלות הנכבדות שתובענה זו מעלה, הנוגעות לגביית כספים ביתר של המשיבה, לא מותרות ספק בדבר תום ליבו ודרכיה הישרות של המבקש. פעולותיה הבלתי חוקיות של העירייה מקוממות כל בר דעת ומחליש כל ניסיון אפשרי (וצפוי מראש) לטענות בדבר חוסר תום לב. בפרשת שמש אמר על –כך בית המשפט העליון:

"בית המשפט אינו נדרש, ככלל, להשיב על השאלה אם התובע הייצוגי המוצע הוא תובע ייצוגי אידיאלי או אופטימלי... עליו להשיב לשאלה אם התובע הייצוגי המוצע הוא תובע ייצוגי ראוי".

ה. סוף דבר

74. לאור האמור לעיל בבקשה זו, אין ספק כי אישור התובענה כייצוגית ישרת את המטרות שלשמן הוגשה.
75. בקשה זו נתמכת בתצהירו של רו"ח בלצר.
76. לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לאשר את התובענה כייצוגית ולהורות כמבוקש בפתיח לבקשה זו. כן יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את העירייה בהוצאות הדין בבקשה זו.
77. מן הדין ומן הצדק להיעתר לבקשה זו.

דוד שמעונוב, עו"ד

רונית פלג, עו"ד

פלג, כהן דויטש מוסקוביץ ושות', עורכי דין
בי"כ התובע

תצהיר

אני הח"מ, בלצר איל ת.ז. 058407974, לאחר שהוזהרתי לומר את האמת וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהיר בזאת בכתב כלהלן:

1. הנני מחזיק בדירה ברח' רביבים 20 בתל אביב (להלן: "הדירה") ועושה תצהירי זה בתמיכה לבקשה לאישור התובענה כתביעה ייצוגית שתצהירי זה רצוף אליה.
2. אני המחזיק בדירה וחוייבתי בארנונה שנתית בשנת 2007 בסך 15,938 ₪ וכן חוייבתי באותו סכום בשנת 2008 עבור הדירה.

- העתק מחשבונות הארנונה צורף **כנספח ה'** לבקשה.

- העתקים מצווי הארנונה לשנים 2006 - 2007 צורף **כנספח ו'** לבקשה.

3. בהתאם לחוות דעת יועצי המשפטיים חוק ההסדרים קובע בסעיף 9 (ב) כי מידי שנה יש להעלות את תעריפי ארנונה בשיעורי העדכון כפי שמפורט בחוק וכדלהלן:

"(ב) סכום הארנונה הכללית בשל מטר רבוע שתטיל מועצה על כל אחד מסוגי הנכסים, בכל שנת כספים, יהיה הסכום שהגיע כדין בשל מטר רבוע של אותו נכס בשנת הכספים הקודמת, בלא הנחה כלשהי אם גיחנה, בתוספת שיעור העדכון, ובלבד שהסכום שיוטל כאמור לא יפחת מהסכום המזערי ולא יעלה על הסכום המרבי שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף קטן (א)"

שיעור העדכון הוגדר בסעיף 7 לחוק כך:

"שיעור העדכון" – עדכון בשיעור של שמונים אחוזים מהסכום המתקבל מחיבור של מחצית שיעור עדכון המדד ומחצית שיעור עדכון מדד השכר הציבורי;

שיעור עדכון מדד השכר הציבורי הוגדר שם כך:

"שיעור עדכון מדד השכר הציבורי" – שיעור השינוי במדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים הקודמת לעומת מדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים שלפניה

כמו כן המחוקק מפנה בהגדרות שם למדד השכר הציבורי:

"מדד השכר הציבורי" – מדד השכר החודשי הממוצע למשרת שכיר, לפי ענפים כלכליים ראשיים נבחרים, לענין עובדים ישראלים, בענף סך כל השירותים הציבוריים, כפי שמפרטמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בירחון הסטטיסטי לישראל;

(להלן: "מדד השכר הציבורי")

לצורך חישוב מדד המחירים לצרכן קבע המחוקק כי המדובר במדד המחירים לצרכן:

"מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

כמו כן נקבעו התאריכים עליהם מסתמך העדכון:

"שיעור עדכון המדד" – שיעור השינוי במדד שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים הקודמת לעומת המדד שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים שלפניה;

• העתק החוק צורף לבקשה כנספח א'.

4. אם ניישם את הוראת המחוקק על מנת להגיע לשיעור השינוי של תעריף הארנונה לשנת 2009 נגיע לתוצאה דלהלן:

הנתונים כפי שפורסמו בירחון הסטטיסטי לישראל:

מדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2007 – 106.1 (שהוא המדד בגין חודש יולי 2007).

מדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2008 – 107.2 (שהוא המדד בגין חודש יולי 2008).

• העתק העמודים הרלוונטיים מתוך הירחון הסטטיסטי לישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה צורפו לבקשה כנספחים ב'1 ו- ב'2 בהתאמה.

מדד המחירים לצרכן שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2007 לפי בסיס 1987 – 457.8 (שהוא המדד בגין חודש ספטמבר 2007).

מדד המחירים לצרכן שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2008 לפי בסיס 1987 – 483.08 (שהוא המדד בגין חודש ספטמבר 2008).

החישוב של עדכון שיעור עליית תעריפי הארנונה לשנת 2009 על פי הוראת חוק ההסדרים הינו אם כן:

שמונים אחוזים מהסכום המתקבל מחיבור של מחצית שיעור עדכון המדד ומחצית שיעור עדכון מדד השכר הציבורי

$$0.8 * \{ [(483.08/457.8) - 1] + [(107.2/106.1) - 1] \} \times 0.5 = 2.62\%$$

5. למרות האמור לעיל, בחוזר שהוציא מנהל המינהל לשלטון המקומי מיום 26.10.08 לרשויות המקומיות נאמר כי על הרשויות להעלות את הארנונה בשנת 2009 בשיעור של 4.57% ולא בשיעור של 2.62% כפי שהיה צריך להיות אילו היו מיישמים כדין את הוראות החוק.

• העתק המכתב צורף לבקשה כנספח ג'.

6. ההבדל בשיעור אחוז העלאת הארנונה בין החישוב שהבאתי בסעיף 5 לעיל לבין החישוב שנעשה במכתב שהובא כנספח ג' לעיל, נובע מכך, שלמרות שהוראות החוק מפנות מפורשות ל"שיעור השינוי במדד השכר הציבורי" ערך עורך החוזר את החישוב לפי שיעור השינוי בשכר ולא לפי השינוי במדד וכפי שיוסבר להלן.

7. בירחון הסטטיסטי לישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ואשר העמודים הרלוונטיים ממנו צורפו כנספח ב' מפורסמות שתי טבלאות זו למעלה מזו. בטבלה העליונה מופיע השכר במחירים שוטפים - ש"ח ובטבלה התחתונה מפורסמים המדדים במחירים קבועים - מדדים.

8. השינוי בשיעור השכר הציבורי שונה מהשינוי במדד השכר הציבורי בכך שמדד השכר הציבורי המפורסם מתייחס לשינוי השכר הראלי (בהתעלם מהשפעות אינפלציוניות), ולעומת זאת כאשר מודדים את השינוי בשכר (ולא במדד השכר) אנו כוללים בעלייה זו גם את שיעור עליית מדד המחירים לצרכן.

לשם הבהירות יוסבר כדלהלן. השכר ציבורי לחודש יולי 2007 עמד על 7,674 ₪ ומדד השכר הציבורי עמד על 106.1, השכר הציבורי לחודש יולי 2008 עמד על 8,127 ₪ ומדד השכר הציבורי עמד על 107.2.

שיעור העלייה בשכר הוא:

$$5.9\% = 1 - (8,127 / 7,674)$$

שיעור העלייה במדד השכר הציבורי הוא:

$$1.03\% = 1 - (107.2 / 106.1)$$

לפי מיטב הבנתי ההפרש בין שיעור עליית המדד הציבורי לשיעור עליית השכר הציבורי נובע מכך שהמדד משקף את העלייה הריאלית ומנטרל את ההשפעה האינפלציונית וזה הרכיב בנוסחה אליו הפנה המחוקק.

9. בהתאם לחוות דעת יועצי המשפטיים המחוקק מפנה מפורשות ובאופן שאיננו משתמע לשתי פנים לשיעור השינוי במדד השכר הציבורי כפי שמתפרסם ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה:

"מדד השכר הציבורי" – מדד השכר החודשי ... כפי שמפרסמת

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בירחון הסטטיסטי לישראל ;

"שיעור עדכון מדד השכר הציבורי" – שיעור השינוי במדד

$$0.8 \times \left[\left(\frac{151.48}{445.82} - 1 \right) + \left(\frac{108}{104.6} - 1 \right) \right] \times 0.5$$

10. בשנת 2007 העלתה העירייה את שיעור הארנונה ב- 2.73% בעוד שעל פי החוק ובהתאם לחישוב שהראנו לעיל שיעור העדכון היה צריך לעמוד על 1.81%.

$$0.8 \times \left[\left(\frac{151.48}{445.82} - 1 \right) + \left(\frac{108}{104.6} - 1 \right) \right] \times 0.5 = 1.81\%$$

- העתק העמודים הרלוונטיים לנתונים הנ"ל מתוך הירחון של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה צורפו לבקשה **נספח ד'**.

11. בשנת 2008 שיעור העדכון היה בשיעור של - 0.0%.

12. העולה מהאמור שבשנים 2007 ו- 2008 גבתה העירייה מכלל העסקים ובתי המגורים ובכללם מהתובע ארנונה ביתר בשיעור של 0.92% בכל אחת מהשנים, שלא כדין.

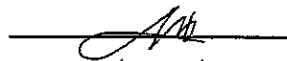
13. בהתאם לתמצית נתוני הדוחות הכספיים של העירייה לשנת 2006 הגביה השנתית מארנונה עמדה על כ- 2.5 מיליארד ₪.

14. כאחוז אחד מסכום הארנונה ששולם על ידי לשנים 2007 ו- 2008 מגיע לסך 159 ₪ בגין כל אחת מהשנים. ניהול תובענה נפרדת על ידי יהיה כרוך בעלויות גבוהות עשרות מונים מהסכום הנתבע.

15. קיים יסוד סביר שאני מייצג נאמנה ובדרך. הולמת את עניינם של חברי קבוצת התובעים שאישורה מבוקש בגדר בקשה זו.

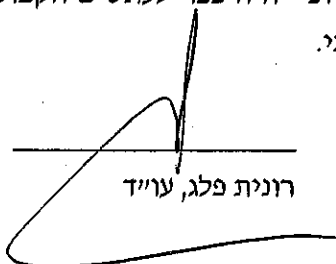
16. הנני רו"ח בהכשרתי.

17. זהו שמי וזו חתימתי ותוכן האמור לעיל אמת.

בלצר איל

אישור

הנני מאשר בזאת כי ביום 6.11.08 הופיע בפני, עו"ד רונית פלג, מר איל בלצר בעל ת.ז., 058407974 ולאחר שהזהרתני כי עליו להצהיר את האמת בלבד וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר את נכונות הצהרתו וחתם עליה בפני.

רונית פלג, עו"ד

בבית משפט המחוזי בתל – אביב יפו
בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים

ת.מ 08 /
בש"א 08 /

התובע:

איל בלצר ת.ז. 058407974

ע"י ב"כ עוה"ד איתי כהן ו/או רוגית פלג ו/או
אורי דויטש ו/או עדי מוסקוביץ ו/או דוד
שמעונב ו/או תמי הרשנברגר ו/או ליאור הנדין
ו/או ורד כהן
דרך מנחם בגין 52 תל אביב 67137
טל. 03-6372500 פקס. 03-6372520

- נ ג ד -

הנתבעת:

1. עיריית תל-אביב יפו
הלשכה המשפטית, אבן גבירול 69, תל-אביב

מהות התביעה – ייצוגית, כספית, הצהרתית
סכום התביעה האישית – 318.7 ש"ח
סכום התביעה הקבוצתית – אינו ניתן להערכה מדויקת ונקבע על דרך האומדנה ל- 50,000,000 ש"ח.

כתב תביעה

[לפי לסעיף 5(א) לחוק התובענות הייצוגיות, תשס"ו – 2006 (להלן – "חוק התובענות הייצוגיות")]

כללי

1. תובענה זו [להלן גם: "כתב התביעה"] מוגשת כנספח לבקשה לאישור תובענה ייצוגית [להלן – "הבקשה"].
2. כל הטענות נטענות במצטבר ו/או לחילופין, הכל לפי הדבק הדברים והקשרם, בין אם נאמר הדבר במפורש ובין אם לא.
3. ההדגשות אינן במקור אלא אם נאמר אחרת.
4. המספרים בצידי פסק הדין מציינים את מספרם כאסמכתא מצורפת.

הצדדים

5. התובע הינו מחזיק בדירה ברח' רביבים 20 בתל אביב, ומחויב ומשלם בכל השנים הרלבנטיות להליך זה תשלומי ארנונה כללית הנדרשים ממנו על-ידי המשיבה מכוח חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני תקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג – 1992 (להלן: "חוק ההסדרים") ומכוח צו הארנונה של המשיבה
6. המשיבה היא רשות מקומית שכווננה כדין בהתאם לפקודת העיריות [נוסח חדש] [להלן – "פקודת העיריות"].
7. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג היא כפי שהוגדר בבקשה לאישור תובענה כייצוגית [לשם הקיצור והנוחות התובעת והקבוצה המיוצגת יכוננו להלן ביחד "התובע"].

התביעה

8. עניינה של התובענה בחישוב שגוי של עדכון תעריפי הארנונה, בעיריית תל אביב, שנעשה החל משנת 2007.
9. חוק ההסדרים קובע בסעיף 9 (ב) כי מידי שנה יש להעלות את תעריפי ארנונה בשיעורי העדכון כפי שמפורט בחוק וכדלהלן:

"(ב) סכום הארנונה הכללית בשל מטר רבוע שתטיל מועצה על כל אחד מסוגי הנכסים, בכל שנת כספים, יהיה הסכום שהגיע כדין בשל מטר רבוע של אותו נכס בשנת הכספים הקודמת, בלא הנחה כלשהי אם ניתנה, בתוספת שיעור העדכון, ובלבד שהסכום שיוטל כאמור לא יפחת מהסכום המזערי ולא יעלה על הסכום המרבי שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף קטן (א)"

שעור העדכון הוגדר בסעיף 7 לחוק כך:

"שיעור העדכון" – עדכון בשיעור של שמונים אחוזים מהסכום המתקבל מחיבור של מחצית שיעור עדכון המדד ומחצית שיעור עדכון מדד השכר הציבורי;

שעור עדכון מדד השכר הציבורי הוגדר שם כך:

"שיעור עדכון מדד השכר הציבורי" – שיעור השינוי במדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים הקודמת לעומת מדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים שלפניה.

כמו כן המחוקק מפנה בהגדרות שם למדד השכר הציבורי:

"מדד השכר הציבורי" – מדד השכר החודשי הממוצע למשרת שכיר, לפי ענפים כלכליים ראשיים נבחרים, לענין עובדים ישראלים, בענף סך כל השירותים הציבוריים, כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בירחון הסטטיסטי לישראל;

(להלן: "מדד השכר הציבורי")

לצורך חישוב מדד המחירים לצרכן קבע המחוקק כי המדובר במדד המחירים לצרכן:

"מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

כמו כן נקבעו התאריכים עליהם מסתמך העדכון:

"שיעור עדכון המדד" – שיעור השינוי במדד שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים הקודמת לעומת המדד שהיה ידוע ב-20 באוקטובר של שנת הכספים שלפניה;

• העתק החוק מצ"ב כנספח א'.

10. אם ניישם את הוראת המחוקק על מנת להגיע לשיעור השינוי של תעריף הארנונה לשנת 2009 נגיע לתוצאה דלהלן:

הנתונים כפי שפורסמו בירחון הסטטיסטי לישראל:

מדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2007 – 106.1 (שהוא המדד בגין חודש יולי 2007).

מדד השכר הציבורי שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2008 – 107.2 (שהוא המדד בגין חודש יולי 2008).

• העתק העמודים הרלוונטיים מתוך הירחון הסטטיסטי לישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מצ"ב כנספחים 1' ו- 2' בהתאמה.

מדד המחירים לצרכן שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2007 לפי בסיס 1987 – 457.8

מדד המחירים לצרכן שהיה ידוע ב-20 באוקטובר 2008 לפי בסיס 1987 – 483.08

החישוב של עדכון שיעור עליית תעריפי הארנונה לשנת 2009 על פי הוראת חוק ההסדרים הינו אם כן:

שמונים אחוזים מהסכום המתקבל מחיבור של מחצית שיעור עדכון המדד ומחצית שיעור עדכון מדד השכר הציבורי

$$0.8 * \{ [(483.08/457.8) - 1] + [(107.2/106.1) - 1] \} \times 0.5 = 2.62\%$$

11. למרות האמור לעיל, בחוזר שהוציא מנהל המינהל לשלטון מקומי מיום 26.10.08 לגזברי הרשויות המקומיות נאמר כי על הרשויות להעלות את הארנונה בשנת 2009 בשיעור של 4.57% ולא בשיעור של 2.62% כפי שהיה צריך להיות אילו היו מיישמים כדין את הוראות החוק.

• העתק המכתב מצ"ב **כנספח ג'**.

12. ההבדל בשיעור אחוז העלאת הארנונה בין החישוב שהבאנו בסעיף 5 לעיל לבין החישוב שנעשה במכתב שהובא כנספח ג' לעיל, נובע מכך, שלמרות שהוראות החוק מפנות מפורשות ל"שיעור השינוי במדד השכר הציבורי" ערך עורך החוזר את החישוב לפי אחוז השינוי בשכר ולא לפי השינוי במדד כפי שהורה המחוקק וכפי שיוסבר להלן.

13. בירחון הסטטיסטי לישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ואשר העמודים הרלוונטיים ממנו צורפו כנספח ב', מפורסמות שתי טבלאות זו למעלה מזו. בטבלה העליונה מופיע השכר במחירים שוטפים – שם ובטבלה התחתונה מפורסמים המדדים במחירים קבועים – מדדים.

14. השינוי בשיעור השכר הציבורי שונה מהשינוי במדד השכר הציבורי בכך שמדד השכר הציבורי המפורסם מתייחס לשינוי השכר הראלי (בהתעלם מהשפעות אינפלציוניות), ולעומת זאת כאשר מודדים את השינוי בשכר (ולא במדד השכר) אנו כוללים בעלייה זו גם את שיעור עליית מדד המחירים לצרכן.

לשם הבהירות יוסבר כדלהלן, השכר הציבורי לחודש יולי 2007 עמד על 7,674 ש"ח ומדד השכר הציבורי עמד על 106.1, השכר הציבורי לחודש יולי 2008 עמד על 8,127 ש"ח ומדד השכר הציבורי עמד על 107.2.

שיעור העליה בשכר הוא:

$$8,127/7,674=5.9\%$$

שיעור העליה במדד הוא:

$$107.2/106.1=1.03\%$$

ההפרש בין שיעור עליית המדד הציבורי לשיעור עליית השכר הציבורי נובע מכך שהמדד משקף את עליה הריאלית ומנטרל את ההשפעה האינפלציונית וזה הרכיב בנוסחה אליו הפנה המחוקק.

15. כפי שראינו לעיל המחוקק מפנה מפורשות ובאופן שאיננו משתמע לשתי פנים לשיעור השינוי במדד השכר הציבורי כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה:

"מדד השכר הציבורי" – מדד השכר החודשי ... כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בירחון הסטטיסטי לישראל;

"שיעור עדכון מדד השכר הציבורי" – שיעור השינוי במדד השכר הציבורי ...

לפיכך שימוש בשכר הציבורי עצמו ולא במדד השכר הציבורי אינו תואם את לשון החוק ואינו חוקי.

16. בשנת 2007 העלתה העירייה את שיעור הארנונה ב- 2.73% בעוד שעל פי החוק ובהתאם לחישוב שהראנו לעיל שיעור העדכון היה צריך לעמוד על 1.81%.

$$0.8^*{\{[(451.48/445.82)-1]+(108/104.6)-1\}} \times 0.5 = 1.81\%$$

• העתק העמודים הרלוונטיים לנתונים הנ"ל מתוך הירחון של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מצ"ב כנספח ד'.

17. בשנת 2008 שיעור העדכון היה בשיעור של - 0.0%.

18. העולה מהאמור שבשנים 2007 ו- 2008 גבתה העירייה מכלל העסקים ובתי המגורים ובכללם מהמבקש ארנונה ביתר בשיעור של 0.92% בכל אחת מהשנים, שלא כדיון, ולפיכך עליה להשיב כספים אלו לחברי הקבוצה.

• העתק מחשבונות הארנונה של המבקש מצ"ב כנספח ה'.

• העתקים מצווי הארנונה לשנים 2006 - 2007 מצ"ב כנספח ו'.

כפי שראינו לעיל לשון החוק הינה ברורה וחד משמעית ומפנה לשינוי במדד השכר הציבורי כפי שמפורסם ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בעת מתן פרשנות ללשון החוק, קיים מתחם אפשרויות לשוניות אשר מתוכו נבחרת האפשרות המשפטית המתאימה. הכלל הוא שהפרשן אינו רשאי ליתן ללשון החוק משמעות שאינה מתיישבת עם לשון החוק.

"ללשון החקיקה תפקיד כפול בתהליך הפרשני. בראש ובראשונה, הלשון קובעת את מתחם האפשרויות הלשוניות, אשר מתוכו נבחרת המשמעות המשפטית. בנוסף לכך, הלשון היא מקור- גם אם לא בלעדית- אשר באמצעותו הפרשן למד על תכלית החקיקה. המשמעות הלשוניות השונות מעלות אפשרויות שונות באשר לתכלית החקיקה. לשון החקיקה מעידה על התכלית הסובייקטיבית שעמדה לנגד עיני המחוקק. במישור הלשוני, אין הלשון היא תנאי בלעדיו אין לתהליך הפרשני. אין הפרשן רשאי לתת ללשון החוק משמעות שהיא אינה יכולה לשאת. במישור התכליתי, הלשון היא אך אחד מבין מגוון האמצעים לקביעת תכלית החקיקה... הפרשן אינו רשאי להגשים תכלית שלהגשמתה אין אחיזה ולו מינימלית בלשון החקיקה.." (ראה א. ברק פרשנות במשפט, כרך שני-פרשנות החקיקה בעמ' 279-277).

לענין זה נקבע בע"פ 3027/90 חברת מודיעים בינוי ופיתוח בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(4) 364 בעמ' 395:

"כל פירוש חוק צריך למצוא עיגון, ולו מינימלי, בלשון החוק. אין ליתן לחוק משמעות שלשונה אינה יכולה לשאת. מתן משמעות כזאת אינה פרשנות אלא פיתוח המשפט או השלמת חסר בלשון החוק."

19. באופן דומה כתב השופט א' ויתקון, (דיני מסים, מהדורה רביעית, עמ' 41) כי מן המפורסמות הוא שדיני מסים יש לפרש פירוש דווקני. כלומר מקום שדברי החוק אינם מגלים כוונה ברורה לחיוב הנישום, אין למלא את החסר בדרך היקש או גזרה שווה או על ידי השערות לגבי "כוונת המחוקק" הנסתרת.

20. לאחרונה חזר בית המשפט העליון בע"א 10977/03 דור אנרגיה נ' בני ברק כי בדיני ארנונה היות ומדובר בדיני מיסי ובצורך להגן על זכות הקנין שהינה זכות חוקתית אם יש ספק לגבי הפרשנות הרי שספק זה פועל לטובת הנישום ואין לחייב מספק בארנונה ובלשונו:

"מכל מקום, אף אם נאמר כי כפות המאזניים מעוינות בפרשנות ההגדרה, עדיין תיטה הכף לפרשנות המערערת. בדיני המיסים, כאשר תכליתו של דבר החקיקה אינה ברורה, יש לפרשה באופן דווקני, המקל עם הנישום:

"במקרה זה עליו (על הפרשן – א"ר) לעשות שימוש בחזקה נוספת... זו החזקה הקובעת, כי אין להטיל מס אלא על-פי תכלית ברורה. אין להטיל מס על פי חזקת תכלית שהיא בספק. מקורה של חזקה זו בזכויות האדם. חקיקת מס פוגעת פגועת ברכושו של האדם ובזכויותיו על פי המשפט הכללי. חזקה היא, כי חוק אינו מבקש לפגוע בזכויות-יסוד של האדם, אלא אם-כן התכלית הפוגעת ברורה ומוצקה" (ברק, פרשנות דיני המיסים, בעמ' 437. כן ראו עניין חצור, בעמ' 76-77; ע"א 524/89 דיגיטל אקויפמנט בע"מ נ' מ"י, פ"ד מה(4) 573, 577 (השופט לוינ); ע"א 662/85 מנהל מס קניה נ' כנפי מתכת בע"מ, פ"ד מג(2) 3, 10 (השופט לוינ))."

כמו כן ראה האמור בע"א 10643/02 חבס ואח' נ' עירייה הרצליה גם לענין פרשנות דיני

הארנונה:

4. עילות תביעה על פי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] [להלן: "פקודת הנזיקין"]

29. מעשייה של המשיבה מהווים עוולות כלפי התובע מסוג הפרת חובה חקוקה, תרמית, גזל ורשלנות:

ג(1)5. הפר חובה חקוקה

30. העירייה הפרה חובה חקוקה בכך שהטילה מס ללא מקור סמכות חוקי, בניגוד לסעיף 1 לחוק יסוד: משק המדינה, ובניגוד להוראה מפורשת של "חוק ההסדרים" בדבר שיעור עדכון תעריפי הארנונה.

31. עוולת הפר חובה חקוקה נמנית על עוולות המסגרת, אשר המאפיין העיקרי הייחודי להן שהמחוקק הותיר בידי בית המשפט את עיקר המלאכה לצקת תוכן לתוך המסגרות הכלליות הנודעות לעולה זו.

"יסוד החיוב בעוולה זו הוא ב'פירוש כוונת המחוקק' בחיקוק פלוני, חוץ לפקודה, ונראה בעליל כי רב לו ידו של ביהמ"ש ביצירות חבויות". [ד"נ 6/66 שחאדה נ' חילו, כ (4) 617]

[נראה גם: י. אנגלרד, א. ברק מ. חשין דיני הנזיקין – תורת הנזיקין הכללית, ג. טדסקי עורך, מהדורה שנייה, תשל"ז, י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית 104].

32. התנהגותה של העירייה מקיימת את כל יסודותיה של עוולת הפר חובה חקוקה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין, ובכלל זה את חמשת היסודות המרכיבים עוולת הפר חובה חקוקה: קיומה של חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק; החיקוק נועד לטובתו של הניזוק; המזיק הפר את החובה המוטלת עליו; ההפרה גרמה לניזוק נזק; הנזק אשר נגרם הוא מסוג הנזק אליו נתכוון החיקוק.

[ראה ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד לו (1) 113 וכן ע"א 2222/98 אגודת בית החולים מקאסד ירושלים נ' כאיד מוחמד מרוואני, תקדין עליון 2000 (2) 709].

(א) קיומה של חובה מכוח חיקוק - כפי שפורט לעיל בהרחבה, סמכותן של הרשויות המקומיות בהטלת מס כפופה לחקיקת ההקפאה וחוק יסוד משק המדינה. העירייה הפרה את הוראות חוק יסוד משק המדינה, שעה שהיא מטילה וגובה מס ללא כל בסיס חוקי.

(ב) החיקוק נועד לטובת המבקשים והקבוצה - הגבלת כוחה של העירייה להטיל ולגבות מס נועדה לפקח ולהגביל את סמכותה של העירייה לקבוע את שיעורי הארנונה שהיא רשאית לגבות ממחזיקי נכסים בתחומה, על מנת שזו לא תגדיל את שיעורי המס, בדרך כלל, מעבר לשיעור עליית המדד. החיקוק נועד, בין היתר, לטובתן של המבקשים והקבוצה המיוצגת כולה.

גם אם תאמר שהחיקוק נועד להגן על האינטרס של כל אזרחי המדינה בכך שנועד לשמור על יציבות שיעורי המס, הרי שגם אז הוא נועד לטובת המבקשים והקבוצה המיוצגת:

"נמצא, כי חוק עשוי להגן על האינטרסים של הפרט, גם אם הוא בא

להגן בדרך זו על האינטרסים של כל אחד מהפרטים במדינה". [ע"א

145/80 ועקנין שלמה נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד ל"ז, בעמ'

.142]

(ג) **העירייה הפרה את החובה המוטלת עליה** - העירייה הפרה את חובתה להטיל ולגבות מס רק בשיעורים החוקיים. על העירייה מוטלת חובה מוגברת לוודא ולבדוק שהכספים אותם היא גובה מבוססים על אדני חוק ומנהל תקין.

(ד) **ההפרה גרמה למבקשת ולקבוצה נזק** - ההפרה גרמה לתובע נזק ממון, הסכום שנגבה מהם ביתר.

(ה) **הנזק אשר נגרם הוא מסוג הנזק אליו נתכוון החוק** - התנאי התמישי בא לקבוע זיקה בין מטרות החוק לבין הנזק שנגרם למבקשת ולקבוצה. הגבלת הרשויות המקומיות בהטלת מס מכוונת לעניין אחד – פיקוח והגבלת שיעורי המס באופן שהנישום ישלם מס בשיעור החוקי בלבד, כך שתיוותר בידיו הכנסה פנויה בשיעור שמעצבי המדיניות הכלכלית רצו להשיג.

ג2(2). תרמית

33. המשיבה הציגה לתובע ולחברי הקבוצה מצג כוזב כאילו התעריף הנכון הוא התעריף שנדרש ונגבה ממנו בפועל. הטלת מס על התובע נעשתה בידיעה או שהיה עליה לדעת שהמצג האמור הוא אינו נכון ועל מנת להגדיל את בסיס המס שהעירייה גובה. לכל הפחות, העירייה פעלה באין אמונה באמיתות המצג, כשלא היה אכפת לה אם המצג נכון או כוזב ובכוונה שהתובע יוטעה על ידי המצג וישלמו לעירייה כספים שאינם מגיעים לה בדין, כפי שאכן קרה.

34. המצג שהציגה העירייה היה מכוון, מטבעו של דבר ובמהלך הדברים הרגיל, להטעות את התובע ואף הטעה אותו בפועל, כאשר התובע שילם לעירייה כספים שאינם מגיעים לה בדין.

ג3(3). רשלנות

35. העירייה, לכל הפחות, נהגה ברשלנות ו/או הציגה מצג שווא רשלני, כאשר גוף ציבורי במעמדה לא היה צריך לעשות באותן נסיבות. העירייה פעלה בחוסר מיומנות, ללא מידת הזהירות הנדרשת בהפקת חיוביה וקביעת תעריפיה ובכך עוולה כלפי התובע ברשלנות.

36. העירייה, כרשות שלטונית מחויבת למידת זהירות מוגברת בהטילה תשלומי חובה על תושביה. טעות קטנה, ולו גם הקטנה ביותר, גורמת לחיוב יתר במיליוני שקלים שלא כדין. העירייה חבה חובת זהירות לתובע. העירייה הפרה את חובת הזהירות הכללית והקונקרטית כלפי התובע.

ג4(4). גזל

37. העירייה עוולה כלפי התובע בעוולת גזל, בכך שגבתה שלא-כדין לשימוש העירייה כספים השייכים לו.

38. במעשיה ומחדליה המתוארים לעיל של העירייה, עוולה כלפי התובע בעוולת הגזל.

סיכום

39. לבית משפט נכבד זה הסמכות המקומית והעניינית לדון בתובענה זו.

40. לאור האמור מתבקש בית המשפט להורות לעירייה להשיב לתובע את הכספים אשר שולמו ביתר בגין חיובים ארנונה עבור השנים 2007-2008 בסך 318.7.

כן מתבקש בית המשפט להצהיר כי העירייה אינה רשאית לעדכן את תעריפי הארנונה לשנת 2009 בשיעור של 4.57% כפי שפרסם מנהל המינהל לשלטון מקומי, אלא בשיעור החוקי של 2.62% בלבד, וזאת מעל הסכום שהגיע כדין בשנת 2008.

41. כן יתבקש בית המשפט לאשר את התובענה כייצוגית ולהורות על השבה לכל חברי הקבוצה כמבוקש בבקשה המוגשת ביחד עם תובענה זו. בנוסף יתבקש בית המשפט הנכבד ליתן את שאר הסעדים כמפורט בבקשה לאישור התובענה כייצוגית ולחייב את הנתבעת בהוצאות ההליך ושכר טרחת עורך דין בצירוף מע"מ.

	
דוד שמעלוב, עו"ד	רונית פלג, עו"ד
פלג, פהן דויטש מוסקוביץ ושות', יעורכי דין	בי"כ התובע